

Становище

От Проф. Вихра Крумова Миланова, дмн
Началник на Клиника по психиатрия, УМБАЛ "Александровска"

Относно: дисертационния труд на д-р Иванка Илиева Велева, преподавател към Катедра по психиатрия и медицинска психология, Факултет по обществено здраве, МУ, Плевен на тема „Сравнително проучване на основните когнитивни функции при болни с параноидна шизофрения, техни родственици от първа степен и здрави контроли“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор по медицина“, научна специалност "Психиатрия" - 03.01.20. Научен ръководител доц. д-р Мая Стоименова-Попова, дм.

Когнитивните нарушения при болни от шизофрения имат специфичен профил и допринасят за социалната дисфункция на болните. Разработваната тема е актуална – анализът на когнитивния дефицит при шизофрения и техни родственици показва, че нарушенията са устойчиви във времето и са дълготрайни маркери за риск от заболяването. С основание неврокогнитивната дисфункция при болни с параноидна шизофрения се обсъжда като ендотип .

Представеният дисертационен труд е с обем от 173 страници. Онагледен е с 22 фигури и 49 таблици. Библиографията съдържа 420 заглавия – 64 на кирилица и 356 на латиница, като значителна част от тях са публикувани след 2012 г.

Литературният обзор е систематичен и очертава актуалността на изследвания проблем. Подробно са представени съвременните аспекти на ендотипните характеристики на неврокогнитивния дефицит, които се установяват преди клиничното начало на заболяването и тяхната генетична предразположба, проявена в когнитивни дефицити при родственици първа степен на пациентите, които не са болни. Авторката е направила преглед на неврокогнитивните нарушения и връзката им със социалното функциониране, по-специално изследвания, свързани с нарушената скорост на обработка на информацията; нарушения на кратковременна вербална и зрительна памет, внимание, абстрактно мислене, планиране, социално функциониране. Специално място е отделено на т.н. когнитивен резерв, представящ способността на мозъка да се справи с патологията, за да се минимализират симптомите. Той има значение за хода на протичане на заболяването и прогностичната оценка, която включва социалното функциониране. Въз основа на обобщенията и анализа на данните от литературния обзор, авторката прави своите научни хипотези, формулира целите и задачите на научната разработка.

Изследването е срезово, неинтервенционално, с основна и две сравнителни групи, с общо 226 лица, с ясни критерии за включване във всяка група. При подбора на психодиагностичните методики за когнитивните нарушения, докторантката е

отбелязала, че „няма консенсус относно нозологично специфичните когнитивни нарушения и приетите схеми за изследване на когнитивния дефицит“. Всяка една методика е описана подробно и аргументирано.

Резултатите са представени последователно, в съответствие с поставените задачи и са онагледени прецизно с фигури и таблици.

В глава шест на дисертацията се обсъждат резултатите. Авторката дискутира някои важни аспекти на клиничните изяви на параноидната шизофрения, прави сравнение между различните субгрупи на изследваните лица. Анализирани са предиктивната натовареност и прогноза на заболяването и социалното функциониране. В сравнителни анализи се съпоставят субгрупите болни и се обсъжда взаимовръзките между клиничните изяви, неврокогнитивните резултати, социалното поведение. Д-р Велева подкрепя съвременната „теорията за невроразвитието“ като основен модел за шизофрения. Тя допуска, че „когнитивният срив най-вероятно завършва в рамките на първите две години от хода на заболяването и по-късните изменения са незначителни, независимо от обострянията, ремисиите и другите симптоми. Рискът от задълбочаване на когнитивните нарушения расте с изразеността на психотичните симптоми “ и „че продължителността на нелекуваната психоза корелира с тежестта на негативните и когнитивни нарушения“.

За когнитивните показатели авторката установява, че групата болни има повече затруднения в краткосрочната, работната памет, с консолидирането на паметовите енграми и заучаване на нова информация и по-малко в дълговременната памет. Освен това болните са значително по-отвлекаеми и със снижена устойчивост към разсейване. Първостепенните родственици на шизофренно болните нямат отклонения в паметовите процеси и са близки по успеваемост до здравите. Съразмерно на данните докторантката обобщава, че „статутът на болен е свързан и с непълноценност в извличането на информация от паметта“.

Докторантката обобщава, че резултатите от невропсихологичните тестове не зависят от възрастта на болните и продължителността на заболяването, което е в подкрепа на това, че когнитивният дефицит се явява фундаментален симптомокомплекс при шизофрения въз основа на който се формират останалите симптоми и синдроми и с това тя подкрепя съвременната „теорията за невроразвитието като основен модел за шизофрения“. Оттук тя допуска, че когнитивният срив най-вероятно завършва в рамките на първите две години от хода на заболяването и по-късните изменения са незначителни, независимо от обострянията, ремисиите и другите симптоми. Рискът от задълбочаване на когнитивните нарушения расте с изразеността на психотичните симптоми и че продължителността на нелекуваната психоза корелира с тежестта на негативните и когнитивни нарушения.

Изводи и приноси: Дисертационният труд представлява собствено оригинално изследване, което е фокусирано върху реалната клинична практика и има значителна практическа насоченост. Резултатите демонстрират специфични когнитивни нарушения при шизофренно болни, които са количествено измерими, като някои от тях са налични и при родственици първа степен. Методиката за оценка на неврокогнитивните функции може да се прилага в ежедневната практика, вкл. и за нуждите на оценяване на работоспособността на болни с шизофрения.

Авторефератът е оформен според изискванията и отразява пълноценно всички аспекти на цялостния дисертационен труд.

Представените са 3 научни публикации по темата на разработката, като една от тях е в издание, което е реферирано и индексирано в Scopus и Web of science.

Заключение

Въз основа на актуалността на темата на дисертацията, комплексната методология, изпълнените цели и задачи, коректно получените и обобщени резултати и постигнатите приноси, давам положителна оценка на представения дисертационен труд на тема д-р Иванка Илиева Велева, преподавател към Катедра по психиатрия и медицинска психология, Факултет по обществено здраве, МУ, Плевен на тема „Сравнително проучване на основните когнитивни функции при болни с параноидна шизофрения, техни родственици от първа степен и здрави контроли“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор по медицина“, научна специалност ”Психиатрия“ - 03.01.20.

Считам, че както дисертацията, така и свързаната с нея научна продукция напълно отговарят на качествените и количествени критерии за придобиване на ОНС ”Доктор“, заложен в „Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и академични длъжности“ на МУ, Плевен, както и е в съответствие със ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, поради което предлагам на многоуважаемото научно жури да присъди на д-р Иванка Илиева Велева научно-образователната степен „Доктор“ по медицина.

20.08.2019 год.

Проф. Вихра Миланова